

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

Q[...] nociu[us] sit viris aspectus mulie[rum]. Sermo. LXXXVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

Quocius sit viris aspectus mulier. Sermo. LXXXVIII.

Omnes qui vident

Oris mulieris ad cupiscendum ea iam mechar est cui ea in corde suo. Mar. v In pcedenti sermone audisti quod nocet viro aspectus mulieris. et quantum ex aduerso nocet mulieri aspectus viro. propter mala plura que tunc sunt enumerata. propter quod quilibet homo siue vir siue mulier in diligenti custodia debet suare visum. ne ex hoc deum offendar. Nunc autem in presentia sermone ostendetur quod aspectus mulieris incautus sit nocivus. et testimonio fidelium que etiam fidelium. Pro gratia Ave maria.

Dis que viderit mulierem. vs. Circa ista etiam notandum quod aspectus mulieris viris sit nocivus et prohibetur ostendit quod dupliciter siue quadrupliciter testimonio

- Genilium Philosophorum Doctrarum Theologorum

Primo aspectus mulieris offendit esse nocivus et prohibetur testimonio genilium. Nam antiqui gentiles legistatores et modi sapientes prohibuerunt omnes aspectus venereos voluptuosos. quod significat patet ex duobus. Primo ex structura repletoz dec veneri. Nam ut dicit Hieronymus de archiepitura li. j. c. xi. Venere cetera ciuitates sunt repleta edificata: in campis florigeris et locis ymbrosis. vbi sine verecundia sacra veneri possunt celebrari: et sine dissolutioe marronaz ciuitas. Et hoc idem non assuescat adolescentis viri et femine venerea libidine. Et ne ex tali aspectu matrone et adolescentis mouerentur ad illicitas voluptates. idem repleta homo debet esse exera vides. Ciuitas enim non est instituta esse pro viuere: sed magis pro bene et vno se viuere: sicut Aristoteles. Polit. Et ex eadem causa lupanaria in ciuitatibus sunt in locis separatis ab hominibus honeste viuere. Et que sequitur illa que sunt vruca castitatis matronaz siue diuina: a rectoribus ciuitatis sunt eximenda. sic vestes nimis breues viroque quibus que apparere verenda: et cetera que inducunt vel inducere possunt mulieres ad lasciuia. Secundo pro illud idem ex penis quibus antiqui gentiles mulierauerunt mulieres aspectu viroque indeceter se presentantes.

Ubi mulieres se ornare ad maritorum complacencia viro placemiserunt: sed se alijs ostendere ornatas diligentissimae se ornare propter cautius et prohibuerunt. Ubi dicit Cale. mari nare propter musli. j. c. j. quod indulgebant mariti vixoribus aureo abundanti et purpura vti: et capilli cinere rutilabatur et forma suam candidiore efficeret. nulli autem tunc alienorum testimonioz oculi iubebant: sed pariter se videre se et in mutuo pudore aspiciere custodiebant. Dicit notater: pariter se viderere. et non solum mulier sed et vir homo presentia tenebant suare. Et lib. vj. c. iij. narrat de sulphureo et gallo. qui vixore repudiante dimisit: eo quod eam capite aperto foris conuersam cognouit

rat. lex inquit meos tibi cum presentia oculos quibus tua forma approbeas his para instrumenta decoris. bis esto speciosa. hoc te certiori crede noticia. vltior tibi conspectus supuacua irritacione accersit: in suspitione et crimine quod subbereat ne cesse est. quod d. non licet te ornare ut aliorum oculis videri: sed cum debes esse preta ex lege oculis marici tui: quod ultra hoc aliquid facere suspitio criminis est. Sicut tibi recitat de Sopho que iungit repudium auit: eo quod est ausa ludos inspicere se ingrante.

Ex his istis valentij habet. quod mariti absentibus viros ornari non debet. quod non solum lege diuina: sed et naturali ornari tamen propter maritum concedit. et ois alia ostensio vel placeat. incurso ornamento: rursus variatio vertit in crimine proprium vel alienum. Patet etiam iam dicitur prima pericula. vix quod mulierum illicitus aspectus est prohibetur testimonio genilium siue prohibetur genilica. Secundo hoc idem declarat testimonio philosophorum siue ex etica tradicione. Nam dicit Aristoteles. Eth. c. vlt. quod illud quod senes pariebant ad helenam: hoc oportet nos pati ad delectationes. Et in oibus illorum dicere voce. sic enim abijcieres ipas minus peccabimus. Quod exponit Albertus. ij. Eth. dicit. quod Helena grecorum pulcherrima sua pulchritudine Thesem menelam et paridem stultos illexit. quia sapientes plebis non nisi auerso vultu terga vertentes euaserunt. Et vox eorum fuit Helenas esse fugienda: ne considerata pulchritudine eius et iudicata: allicerent et ligarent: sic et oportet auertere a delectatione innata: quibus est potissime delectatio venerea: et nec cogitare aliquid de ea: sed in oibus fugere: quod delectatio allicite et ligat mox accepta. Talis enim delectatio difficilis vincit que irascit: quod delectatio legitur assimilata: sicut Aristoteles. Eth. Et ideo sicut Albertus vbi dicit demes vocat. quod boies que demetes et sine ratione reddit. propterea apud deum oibus vicijs docet esse resistendum: de fornicatione singulariter dicit. Fugite fornicationes. i. Lopez. vj. quod d. sicut Damonem. Et habet in Glo. ordi. cum alijs nempe vicijs potest expectari proflite. sed hanc fugite: ne appropinet: quod non aliter melius potest vinci. Ecce quod aspectus mulieris producit et trahit ad carnalem delectationem.

Sed dicere quis que tamen est timenda et fugienda delectatio carnis que est homini conaturali. Rndet: quod ideo quod ipsa delectatio carnis maxime venerea: est ligans: ceca et demes. ligans quod ex radicatione: quod radicata est in natura animalium. Ceca vero ex inconsideratione: in que vel que vel que delectat. Demes autem ex hoc: quod nullus recipit legem vel regulam vel moderationem. Et ideo non habet aliam medicinam: nisi quod hoc pro cogitare: opera et ista eius retrahat ab ea pro fugam. In cuius signum Duid. iij. mea. ponit vnam fabulam: ex qua vult instruere quod fugiende sunt delectationes venereae. Ubi dicit. quod per seus caput gorgonis auersa facie abscedit. eo quod gorgon sua pulchritudine ligauit: et transevit et respicientes immobiles fecit. Et ideo per seus si faciem ad gorgone conuertisset caput percidere non potuisset. Sic facie debemus a delectatione auertere

Exemplum

Testimonium philosophorum

Exemplum

D

Exemplum

De nociuo aspectu mulierū

tere si cupiscētia volum⁹ vincere fm Alb. vbi
gorgōes. sup. Gorgones fm Jhd. xj. Eym. fingunt me
retrices/crimine serpētibz: q se aspiciētes pueri
cedāt in lapides: vni oculū q inuicē vrebant
habētes. Ne meretrices fuerūt forozes vnius
puleritudis qsi vni⁹ oculi: q ita inspectores su
os stupescere faciebāt: vt vertere eos putarēt i
lapides. Et fm Jhd. vbi s. fuerūt cruce serpe
ribz: ppter maliciā itēnsōis r deceptōis. Unde
Eccl. xxv. dicit. Nō est caput nequū sup caput eo
lubri: r nō est ira sup iram mlieris. Et seqt. Lō
morari leoni r draconi placebit sez magi qz ha
bitare cū mliere nequā. Et par. an. de. Dis ma
licia neqcia mlieris. Hoc ē fm Nico. de ly. can
tū dicere. Malicia mlieris excedit oēm mali
ciā hoīs. Et tō die sapiēs vbi s. Lōmorari leo
ni r draconi rē. qz leo r draco anqz noceant p
ostēdūt irā suā: ipa rō postēdūt amicitia. M
nus etiā nocēt leo r draco: qz solū corp⁹ offen
dere possunt. Mulier rō aiām. Spēs em m
lieris pulchre inspecta/nimis accēte facit homies
stupescere. sic expse habet d. Judieb. eiusdē. x.
c. vbi dicit. q. Ozias r psbyteri ciuitatē cum vi
dissent Judieb ornata/stupētes mirati sunt ni
mis ei⁹ pulcritudinē. Et pseqnt ibidē subdit.
q. exploratores assyrioz cū audissent vba Ju
dieb/ r considerātes faciē ei⁹/erāt i oculis eoz stu
por. qm pulcritudinē ei⁹ mirabant nimis. Et
talīs stupor hoīem inspiciēte immobilitat. incen
tū q vt lapis ad vidēdū r ad mirādū stat/ nec
aliud videre pmittit. Scōz rō Hiero. J. Joui
nia. amor nō dico meretricis/ s; gnāliter omnis
mlieris) virilē animum effeminat/ r excepta pas
sione quā sustinet aliis cogitare nō sinit: r sic in
ceptu suo indurat. Juxta illud Job. xij. Lōz
ei⁹ indurabit qsi lapis. Et b. vult. Quid. i. fabu
la pmissa. Et Jhd. dī. q. gorgones se aspiciētes
puerebāt in lapides. Et quō Perseus auersa
facie abscedit caput gorgonis. ¶ Et q. parz: q
sup oia valet ad vincēdū delectatiōes venereā:
q. hō mulierē nō respiciat p corpālē visionē: s;
aspectū mulierz fugiat vitando peccati occasione
Ad qd. valēt exēpla serōz. Vñ Bie. sup. Ezech.
Mētis mūdicia cum iugali copula si eligit
Enoch videat q. i. iugio postē ambulante cū
deoz: carnis illecebriā siconamur vicere Joseph
ad mēziā redeat: q. teneāre se dña studuit car
nis pinentiā cū vite piculo custodire. ¶ Ter
tio mulierz aspect⁹ ostendit nociu⁹ ex poetica
fictiōe. Nam licz ex fictiōe gorgontaz iam di
ceat. B. appareat: tñ p. ampliori itelleccu. Qui
dī⁹ ex alia fictiōe idē declarat. Nā dīc. Qui.
ij. mca. in qdā fabula. q. Achion venator sel
cum canibz ad venandū siluā adijt: vbi diana
deam siluarū virginē se balneācē inuenit: r nu
dam vidit: ex q. visione in ceruā mutat⁹ fuit:
quē canes ceruā esse vidētes insecuti fuerūt r
ipm dilacerauerūt. Sic q. nimis curiosē mlierz
res nudas respiciūt: cerui fiunt: qz vt cerui ob
stupescūt r periculū nō accendūt i quo sūt. Vñ

Exēplū

Plini⁹ li. viij. Et habet in pprēta. rez. li. v. ait
q. cerui tāte simplicitatē sūt: vt omnē mirant r
stupescūt nouitate. Vñ equo aut alio animalē ad
eos accedere. ita in ipm respiciūt: q. hoīem iuz
se veniente r sagittis ipere volentē nō accen
dūt. Sicut b. expresse in David paruit. q. Beez
sabee se lauante in sperie. r intrātū vulnerat⁹ fu
it: q. homicidiū r adulteriū simul ppetrauit. h.
Regū. xj. Oculi em mulierz sūt tela maxime
vulnerācia. sic dī. Lan. iij. Vulnerasti cor meū
in vno oculoꝝ tuozum. Sicut vulnerat⁹ fuit
Pamphil⁹. q. ait in principio libelli sui. vulne
roz r clausuz porro sub pectore celum. De illis
telis ait Hugo lib. j. de claustro anie. Dīc em
scriptura. Oculi pma tela sunt aduicere. Dis
vulnerant mli r a longe pocti. Dis telis tact⁹
fuit Joseph. de quo scriptura ait. Gen. xxxij. q.
iniecit vroz dñi sui oculos in Joseph: sed nō fu
it lesus. qz pudicitia oculoꝝ opposuit. Scptuz
est em. Noli intrēdere fallaci mulieri/ ne capiat
ris oclis/ neqz rapiat palpebris ei⁹. Hec Hu
go. Talis q. postq. sic in ceruū mutat: r se coz
nucū r gloriozuz ex familiaritate mulierz esse
imaginat. a. p. p. canibz deuozat. vel qz infia
tuaz amore bona sua cum mlieribz expendit.
r sic famuli sui fecū comedētes cum deuozar.
vel qz infatuū cum vidēt: denibz detractio
nis cum mordēt r lacerāt. Tales em detractio
res sūt canes vt ostēdit Alan⁹ in de plantu. p.
sa. vij. De talibz pōt intelligi illd. iij. Reg. xij.
In ciuitate comedent eos canes. ¶ Quarto
mulierz aspect⁹ ostēdit nociu⁹ testimonio scri
pture sacre. Nā aspectū mulierz sapiēs disua
det Eccl. ij. q. p. torum capitulū. Dicit em pi
mo. Ne respicias mlierē maluolā/ ne incidās
in laqos illi⁹. Itē scō. Uirginē ne respicias ne
fozre scandaliser/ i decore illi⁹. Itē tertio. Auer
te faciē tuam a muliere compraz: nō circūspic
cias specie alienā. ppter specie em mulierz mul
ti perierūt. Rursuz: specie mlieris aliene mli
amirati reprobi faci sūt. Multi em porētes le
gunt in scriptur⁹ ex cupiscētia r aspectu mu
lierū reprobi faci v. dammati. aliquid em ex el
aspectu amiserūt visum p. sicut Samson
Judicū. xvj. Alij amiserūt finē intentū. imo vi
tam sic duo senes psbyteri. Dan. xij. Alij ami
serūt sensuz. sic Salomō. iij. Reg. xj. Alij ami
serūt dispositionē ad bonū. sic David. qui ex b.
in varta peccā corruit donec penituit. ij. Reg. xj
Alij amiserūt victoriā rebellantiū. sic Holo
fernes Judicū. xij. Alij amiserūt honozē suū
vt Amon p. thamar. ij. Reg. xij. Et ppter ista
r p. silia mlierū seriose disuadet aspectū mlierz
scriptura. Vñ Eccl. xv. Ne respicias speciem
mlieris. irreuerētia est r fusio magna. i. irreue
rentia q. puenit ex mlierz familiaritate r aspectū
est cū r fusione r despectu. Sic q. parz ex p. mis
sis: quō aspect⁹ mulierz est piculosus r nociu⁹
testimonio gentiliū: p. boz moralū poctaz/ r
serōz doctoz. ¶ Opemū autē remediū vt parz

remediū
r iocū
visū mu
ierum

5

Sacra
scriptura
rū restio
nio aspe
rū ondit
nociuus

8

remediū et dicitur est fuga. Un̄ Aug. de cobabitatōe mu
 3 icaurū licet. Graue inimicū foratica est castitas: cui nō
 vifū mu solū resistendū est: sed dimissio freno longi⁹ fu
 gerum giendū. nec eo min⁹ cauende sūt mlieres: qz re
 ligiose sūt aut apparet. qz q̄nto religiosiores tā
 co cit⁹ allicūt. Et subdit Aug. Experto crede
 eps loquor: coram deo nō mēior: cedros liba
 ni/duces gregū sub hac peste cecidisse reperi.
 de qz casu n̄ mag⁹ suspicabar qz Ambrosij v^l
 6 Hieronymi. Nec Aug. Est q̄ fugiendū. ¶ Pro
 q̄ notādū qz licet hēm⁹ bellū 3 hostes tres. tū
 illi hostes n̄ hnt vnū modū pugnādū: nec vno
 mō vinci pnt. Nā diabol⁹ vincēd⁹ ē p resisten
 tiā. j. Per. v. cui resistit forres zc. Sed caro z
 mōs vincūt p bōe fuge pudētā. ita qz vnt em̄
 habēa⁹ resistere: z duos fugere. ¶ De resisteria
 q̄ diabolo dēm⁹ resistere dī merice. Hosti n̄ le
 dit: nisi cū tētar⁹ obedit. Est leo si cedit/ si strāe
 q̄si mulca recedit. Hoc ē qd dī Jac. iij. Resi
 stite diabolo z fugiet a vob. ¶ De fuga q̄ q̄ a
 carne fugit dī merice. Lede venis/ cedit ista/
 mag⁹ iproba ledit Si fugias vener⁹ plia/ tur
 eris. ¶ De mōdo q̄o pstat exēplo chit: qz p fugā
 vinci dī. qz dū ipse chiz voluit facerē regē fugie
 in mōte. Joā. vj. De hac fuga hēm⁹ figurā. ij.
 Reg. ij. vbi dī: qz bon⁹ iste miles abner tres fi
 lios sarvie Joab: abisair z asael euasit: qz duos
 pmoa dēliauit p fugā. tū fugere n̄ potuit: qz
 erat cursor velocissim⁹. z iō ei i siltis cū occidit
 Rogem⁹ q̄ deū ve nob deē gram declinādi et
 fugiēdi incauētū aspectū mlierē ne incidam⁹ i
 piculū: p chīm dñm n̄m Amē.
 ¶ De icauo colloqo mlier. Ser. LXXXIX.

Colloquium mulie

Cris q̄si ignis exardescit Eccl. ix. In p̄
 cedentib⁹ p plēs fmdēs audist⁹ q̄ picu
 los⁹ sit aspect⁹ mlier. icaur⁹: mltiplici restimo
 niō sepruar⁹ genliū/ pbor/ poeraz/ z doctoz.
 serōz. ve p̄rio ser. pcedēt. Et añ h̄ audist⁹ a ser.
 lxxxv. cōtinue mltiplr ondi q̄nta mala sequūt
 ex icauo aspectū mlier: p q̄ dat occasio luxurie.
 Et qz sic dixi ser. lxxxv. a pncipio. qz mlea sūt q̄
 dat occasioes luxurie. Inē q̄ p̄ aspectū mlier
 pōebat colloquū mlier: p qd ē dat occasio lu
 xurie. mlti ei ex colloqo ificiūt z vēiūt ad h̄ ma
 lū luxurie: q̄ si abstinuissent a tē colloqo picu
 lū luxurie euasissent. Jo nūc i p̄nti fmdē itēdo
 dicit d̄ hac occasioe luxurie: vics d̄ colloqo mu
 liez. De q̄ dē sapiēs i chēare: qz exardescit. i. istā
 mar boiem sic ignis. Pro grā huc ma. ¶ Col
 loquū mlier zc. vbi s. ¶ Lira q̄ba p̄missa ē
 aduerēdū: qz colloquū incauētū mlier ē fugie
 dū p̄ p̄la picula q̄ inde sequūt. Et h̄ p̄t ondi
 p ser res. qz tale colloquū assimilā. vics

- Fauo seducenci
- Igni incendenci
- Colloquū Haste trāffigēti
- mlier⁹ p̄at Reri inuoluenti
- Urse parienti Telo ferienti

¶ Pro affilat fauo seducēti. f3 qd dē Sapiēs
 Proū. v. Fauus distillās labia meretricis: no
 uissima ar q̄ amara q̄i abstinebit. Labia ei me
 reric⁹ dicit⁹ fauus mell⁹ p̄ suauitatē fmdōs:
 qz p suauitatē q̄boz trahit ad illecebrosū amo
 re: fm illō Quidij. j. de arte. Dulcib⁹ est verbis
 moll'alend⁹ amor. Et dicit⁹ q̄ba mlier. fau⁹
 mell⁹ p̄ dulcedinē voc⁹ attrahēt⁹ z p̄positōem
 fmdōs. P^o em̄ compre z discipline loquunt⁹
 vrs. Un̄ Prouer. xvi. Fau⁹ mell⁹ cōposita q̄ba.
 Et Lan. iij. dē spōs⁹ spōse. Fau⁹ distillās labia
 tua. Et h̄ spēalr vep ē de mlierē voluptuosa.
 vr ondit Hugo sup Prouer. di. Sic in fauo
 duo p̄sidero: mel z cera. sic i facie meretric⁹ vi
 deo decorē z ḡfaz. h̄ ē pulcritudinē oris: z dul
 cedinē fmdōs. Succēdit cera ignē: s3 mel p̄bet
 dulcedinē. Et sic cū dulcore mell⁹ larer cera fo
 mētū ignis. sic pulcritudo meretric⁹ igne libi
 ditis inflāmac carnē: blandimēto q̄o locutōis
 subuertit mentē. Stillat mel/ dū q̄ba sua me
 reric⁹ mollit. sed ignē accēdit/ dū sue volupta
 ti p̄sentit. Ad h̄ em̄ diligit mulier vt decipiat:
 decipit vt capiat. amat qd nō es/ sed qd habes
 Dec ibi. ¶ Ad talē aut voluptatis dulcedinē
 necesse est sequi penitēdis amaritudinē. qd tā
 ḡt Sapiēs vbi s. di. Nouissima ei⁹ amara q̄si
 abstinebit. Ad lram dē Judo. xx. Erym. ca. ij. qz
 in sardinia est mel amaz. p̄ter abūdantiā absti
 nēti. ita est delectatio voluptatis in meretricē
 amara. p̄ter abundantiā vilitatis z penitēdis
 annexē Un̄ z Boeti⁹ voluptatē carnis compa
 rat apti: que i loco vbi dulce mel fundit postea
 mordaci a culeo pungit: vt pez. iij. de p̄sol. phie
 metro. vj. Et prosa imediate seq̄nti ostendit:
 qz dulcedines voluptatis venerec: sequitur et
 pcedit magna amaritudo sollicitudis et p̄ntē.
 Primo em̄ aneq̄ luxuriosus adipiscat illud
 qd incendit: anxias curas/ sollicitudines/ vigi
 lias z labores habet. z postq̄ illa falsa dulcedi
 ne ad t̄pus vsus fuit: internū p̄scie remorsū
 dolorosum: abstinebio amariozē/ sustinet. Un̄
 de sic ait. Quid de corpō voluptatib⁹ loquar
 quaz apperentia qdē plena est anxietatis: sa
 rietas q̄o penitēte zc. Infinitū em̄ plus est in
 tali delectatione amaritudis q̄ false dulcedi
 nis: vt tangit Quidius. ij. de arte. Et Bern. di
 cit. Lito trāstē qd delectat diu remanet qd cru
 ciat. Unde meretrica. Primitias mellis sequit⁹
 zelusio fellis. Luxuriosa em̄ locutio dulcia p̄
 ponit: sed fellica cōcludit: vt ostendit Alanus
 in de planctu dicens. qz Cupido dulcia p̄ponit
 assumit amara: venenū infert. Est em̄ (vt parz
 ibidem in p̄ncipio meri) Cupido dulce malū
 mala dulcedo/ dulcor amarus: cui⁹ odor sapi
 dus inspidusqz sapor. Quatē dulcedinē vo
 lupratis sequat amaritudo penitēdis z do
 loris ostendi p̄t tripliciter

Fauus
mellis
ba mulie
ris

Exēplū

Dulcedi
nē vene
ream se
quit z p̄
cedit a
maritudo

3

- Per figurā
- Per naturā
- Per scripturā

3 4

Sacra
scriptura
in respic
tio aspect
mlier
ondit
mociuus